

Debat over leerzorg in cruciale fase

Ruim negenhonderd directeurs en leerkrachten zijn naar de discussieavonden gekomen om toelichting te krijgen bij de inhoud van het ontwerp van conceptnota-Leerzorg van minister van Onderwijs Frank Vandenbroucke.

Wie eraan twijfelde dat de leden actief zouden participeren en meende zelf de reacties te moeten sturen, had het verkeerd voor. De aanwezige leerkrachten en directeurs toonden zich bekwame debatpartners en lieten zich niet onbetuigd. In vele scholen werd de discussie ook nog eens met het hele team gevoerd. Ook bestuurders van scholengemeenschappen informeerden en debatteerden met hun personeelsleden.

Aanpassen en verbeteren

De rode draad is onmiskenbaar dat alle leerkrachten erg bezorgd zijn om het welzijn van de kinderen en vrezen niet te kunnen beantwoorden aan de te hoge verwachtingen die de minister in zijn voorstel creëert. De deelnemers verwonderden zich erover dat ons gewoon en buitengewoon basisonderwijs met zijn goede reputatie zo drastisch moet worden veranderd. Niemand is blind voor wat nog moet verbeterd worden om alle kinderen de beste kansen te geven. Aanpassen en verbeteren is iets helemaal anders dan een ingrijpend vernieuwingsplan. Om het met de woorden van de onderwijsminister zelf te zeggen:

"Verstandig beheren is één ding. We mogen tussen al de cijfers en analyses die ik en ongetwijfeld ook anderen maken, niet uit het oog verliezen dat we spreken over kinderen en mensen van vlees en bloed. Kinderen met een handicap die we allemaal toewensen dat ze graag naar school gaan. Ouders die fier kunnen zijn en zich gelukkig voelen over wat hun kind presteert. Leerkrachten die zich uit de naad werken om voor alle leerlingen goed te doen... Het is die realiteit achter de cijfers die we niet uit het oog mogen verliezen als we willen kiezen voor verandering."

Fundamenteel nieuw

Vandaag worden wij geconfronteerd met een fundamenteel nieuw onderwijsconcept. Zijn wij al aan de realisatie van een dergelijk concept toe? Aanvankelijk wou de overheid dat op (zeer) korte termijn invoeren. Onmiddellijk reageerde het onderwijsveld met een waslijst van concrete voorwaarden.

Reeds in 1999 werd naar aanleiding van een VLOR-advies over inclusief onderwijs door prof. Pol Ghesquière, op basis van een onderzoek, een kritische analyse gemaakt van de voorwaarden van het innovatieproces in scholen. Uit dat onderzoek kwam niet alleen naar voren

dat de toetsing aan de praktijk essentieel is, maar bleek ook hoe belangrijk het is dat de kernideeën van een vernieuwing deel uitmaken van de visie op de eigen onderwijsopdracht. 'Betrokkenheid' zo heet dat dan.

Geen overhaaste invoering

Eén conclusie was vlug duidelijk: geen overhaaste invoering! Onder druk van alle onderwijsbetrokkenen heeft de overheid een vertraagde of een (in tijd) gespreide invoering van het concept vooropgesteld, tot 2016. Voor sommigen blijkt het opeens nog heel veraf, terwijl anderen dan weer stilletjes hopen dat het voor hen niet meer van toepassing zal zijn. Maar er is veel meer nodig dan dat! Prof. Geert Devos spreekt van een 'zorgvuldig implementeren' van een vernieuwing.

Wat wij van de overheid vragen, is een concreet en goed onderbouwd stappenplan, dat na elke stap kritisch en grondig wordt geëvalueerd. Nuttige ervaringen en leerpunten uit onder meer het GON en uit samenwerkingsprojecten tussen het gewoon en het buitengewoon onderwijs moeten erin worden meegenomen.

Geen incidentele aanpak

In de ontwerpconceptnota worden ontegensprekelijk heel hoge verwachtingen gesteld aan het onderwijsveld. Met betrekking tot leerzorg zijn de voorbije jaren, zowel in het gewoon als in het buitengewoon onderwijs, al waardevolle stappen gezet. Daarbij denken we niet alleen aan het GON, maar ook aan het GOK, het zich richten op nieuwe doelgroepen in het buitengewoon onderwijs, ... Leerkrachten en teams van het gewoon en het buitengewoon onderwijs kunnen al veel. Uit die ervaringen kunnen we leren.

Het concept vraagt ook heel wat nieuwe competenties. Hoe zullen die worden verworven? De bestaande beroepsprofielen en basiscompetenties zijn er niet aan aangepast. Een incidentele of occasionele aanpak volstaat niet. Er

is nood aan professionaliseringstrajecten, die een groeien naar het concept mogelijk maken en die integraal deel uitmaken van de opdracht van elk personeelslid.

Draagkracht

De invoering van het concept vraagt veel meer dan erover communiceren. Sleutelbegrippen zoals overleg, samenwerking en leren van elkaar moeten structureel en organisatorisch uitgebouwd worden in de personeelsopdracht. Naast het overleg - het praten over het kind - moet dat ook nog concreet gerealiseerd worden in de klas. Draagkracht is dus niet alleen een zaak van de school, maar ook van de individuele leerkracht, die daarvoor ondersteuning en middelen vraagt: personeel, materieel, financieel.

Voldoende financiering voor basiszorg

De toewijzing van de middelen zal het al dan niet slagen van het leerzorgconcept mee te bepalen. De onduidelijkheid over de financiering van dat dossier bemoeilijkt tot op vandaag de discussie. Het is een rechtmatige vraag van scholen dat zij over voldoende middelen beschikken voor een basiszorg voor alle leerlingen. Scholen moeten in staat kunnen zijn om een antwoord te bieden op alle zorgvragen, dus ook die van kinderen die tijdelijk of permanent nood hebben aan extra zorg.

Ook over de doelmatigheid van het leerzorgconcept leven heel wat vragen. Waarvoor eigenlijk? Het uittekenen van individuele leertrajecten staat centraal in het concept. Die trajecten moeten dus niet alleen op hun wenselijkheid en haalbaarheid getoetst worden. Zij moeten ook zinvol zijn. De leerkrachten moeten het gevoel hebben te kunnen slagen. Zij moeten ervan overtuigd zijn dat de leerlingen er beter van worden.

Het buitengewoon onderwijs: een bewuste keuze en een volwaardige plaats

De discussies over leerzorg worden nog te vaak en overmatig gefocust op het gewoon onderwijs. De kwaliteitsborging, zoals die vandaag door het buitengewoon onderwijs wordt verzekerd, komt onvoldoende aan bod. Met het oog op een grotere toegankelijkheid moet het buitengewoon onderwijs verbreden. De vrees is terecht dat de expertise die momenteel in het buitengewoon onderwijs aanwezig is, zal versnipperen en verdwijnen.

Met een grote klemtoon op een ondersteunende en dienstverlenende rol zal het buitengewoon onderwijs voor zijn werking in grote mate afhankelijk zijn van het gewoon onderwijs. Hoe kan een school voor buitengewoon onderwijs dan een goed beleid voeren?

Ook met betrekking tot het personeel zijn er veel onduidelijkheden. De conceptnota stelt een 'flexibele invulling' van de opdracht in het vooruitzicht. Waar is de plaats van de paramedici in het leezorgkader? Leerkrachten van het buitengewoon onderwijs hebben ervoor gekozen met kinderen te werken en niet om volwassenen (collega's van het gewoon onderwijs) te coachen. De personeelsleden van het buitengewoon onderwijs zijn dan ook uitermate bezorgd over hun statutaire situatie.

Het mede-eigenaarschap van een vernieuwingsproces

Zoals de doelmatigheidsbeleving is ook de beleving van het eigenaarschap van een vernieuwing een cruciale voorwaarde voor hen die er concreet inhoud en vorm aan moeten geven. In zijn voorstel vertrekt de minister van een vrijwillige instap bij aanvang, die na verloop van tijd (?) zal worden omgebogen tot een verplichting. Een vernieuwing als deze is echter veel meer gebaat met een onafgebroken 'stimulerend' beleid, precies omdat dat de responsabilisering van scholen doet toenemen.

Geen eindpunt

Tot hier enkele clusters - om het in leezorgtermen te zeggen - van voorwaarden die nog onvoldoende een antwoord krijgen in de ontwerp-conceptnota. De overheid zal nog ernstige inspanningen moeten leveren om de aanvaardbaarheid en de haalbaarheid van voorliggend leezorgconcept te realiseren.

Er zijn nog veel meer reacties, vragen en bemerkingen over de concrete invulling van het leezorgconcept. Tijdens de informatie- en debatavonden van het COV over leezorg - maar ook daarna nog - hebben we ze verzameld en nauwkeurig opgelijst. We hebben ze ingebracht en een rechtmatige plaats gegeven in het advies van de Vlaamse Onderwijsraad aan de minister.

Vastberaden

Het COV staat met zijn bemerkingen, vragen en reacties niet alleen. De inzet is voor kinderen en leerkrachten te groot om er niet alles aan te doen opdat met ons standpunt terdege rekening wordt gehouden. Een dergelijke vernieuwing kan niet zonder de steun van de leerkrachten worden doorgevoerd. Versterken wat goed is, aan problemen adequate oplossingen bieden en er alles aan doen om de schoolteams in staat te stellen elk kind de beste kansen te geven: daar ijveren we voor.

Sancties aub!

Het is weer zover. De jury belast met het taalexamen Frans voor leerkrachten van het basis-onderwijs in Brussel en in de Vlaamse faciliteitengemeenten, gaat serieus haar boekje te buiten. De onderwijsminister kreeg de klachten

over de manier waarop het eraan toegaat ruim een jaar geleden reeds te horen (zie Basis nr. 3 van 4 februari 2006). Onze collega's uit Ronse hebben de kat opnieuw de bel aangeboden en leggen de vinger op een pijnlijke en al te lang etterende wonde. Uit hun protest plukken we enkele schrijvende mistoestanden:

"Ik zou nog vrede kunnen nemen met het bijkomende examen als het een afspiegeling was van de praktijk waarmee onze leerkrachten geconfronteerd worden. Maar 'de adoptie van kinderen door homokoppels', 'de motor van een personenauto', 'Brigitte Bardot als dierenrechtenactiviste' of 'de onderdelen van de wiskunde' kun je bezwaarlijk onderwerpen noemen die frequent aan bod komen in een derde klas. De cynische manier waarop deelnemers door de examinatoren worden behandeld, is stuitend. Wie faalt, krijgt uitspraken te horen als: 'Je zoekt je beter een lief in Frankrijk' of 'Ga een paar jaar in Wallonië wonen en kom dan terug'. Het komt erop neer dat van de deelnemers verwacht wordt dat ze perfect tweetalig zijn, terwijl de wet alleen een 'grondige kennis' voorschrijft. Dat kandidaten vaak voor de bijl gaan op basis van didactische argumenten in de praktische lesproef, heeft niets meer met hun taalcapaciteiten te maken."

Al ruim een jaar geleden liet onderwijsminister Frank Vandenbroucke weten dat het systeem zou worden doorgelicht. Die studie is nog steeds niet afgerond. Op een vraag om uitleg van Vlaams volksvertegenwoordiger Dirk De Cock antwoordde Vandenbroucke:

"Ondertussen - dat hebben we zorgvuldig geanalyseerd - hebben we een aantal arresten gekregen van het Arbitragehof, waaruit we besluiten dat wij niet bevoegd zijn voor de onderwijsstaalwet in de rand- en taalgrensgemeenten met faciliteiten, zoals Ronse, maar wel voor het organiseren van het examen. En de klachten gaan over het examen. Ik denk dat ik er vrij zeker van kan zijn dat wij daarvoor bevoegd zijn. (...)

We zijn dus bevoegd, maar wat willen we doen? Ik ben een grondig onderzoek gestart naar het niveau van de examens en het niveau dat men zou moeten eisen voor dit examen. Dat is nog niet rond.

(...)

Volgens artikel 14 van de Onderwijsstaalwet, waarvoor wij dus niet bevoegd zijn, moet de leerkracht het bewijs leveren van een grondige kennis van de tweede taal, ofwel door het voorleggen van een Franstalig diploma van onderwijzer, ofwel door te slagen in een onderwijsstaalwetexamen dat wordt ingericht voor de Vlaamse Gemeenschap. Over dat laatste punt zeg ik vandaag dat wij bevoegd zijn.

Ik heb de specialisten in mijn departement gevraagd om na te denken over het niveau dat we moeten eisen."

Het denkwerk is dus nog niet achter de rug. Over de manier waarop de jury zich gedraagt, houdt de minister zich op de vlakte. We citeren uit het antwoord:

"Ik ben dit nu aan het uitwerken. Ik oriënteer me daarbij op het niveau B1+, maar ik wil ook de toegang mogelijk maken via elders verworven competenties, eerder verworven kwalificaties, vrijstellingen enzovoort. Ik ben daarmee nog niet klaar. Dat is ook de reden waarom de mensen wat ongeduldig worden. Ik heb wel wat bewarende maatregelen genomen. Zo heb ik de jury voor het examen met slechts 1 jaar verlengd, omdat ik wil aangeven dat ik het systeem herbekijk. Met klachten kan men bij mij terecht. Wie een klacht heeft over een concreet aspect van het examen, kan zich dus tot mij richten."

Wij eisen duidelijkheid. Wij willen dat de minister snel ingrijpt en de huidige juryleden sanctioneert. Met onze collega's mag niet langer worden gesold.

Romain Maes ■
algemeen secretaris

LAATSTE BERICHTEN

Onderwijsdecreet XVII

Na de krosvakantie starten de onderhandelingen over Onderwijsdecreet XVII. Belangrijke blikvangers daarin zijn de decretale basis voor een verhoging van de kleuterparticipatie en voor de functiebeschrijvingen en evaluatie. In het volgend nummer van Basis komen we daar uitvoerig op terug. Over de voorstellen van onderwijsminister Frank Vandenbroucke om de kleuterparticipatie te versterken, hebben we bericht in het hoofdartikel van Basis nr. 17 van 7 oktober 2006.

Wetsontwerp pensioenen in de openbare sector

In Basis nummer 21-22 van 16 december 2006 hebben we in het hoofdartikel toegelicht hoe de automatische perequatie voor welvaartsvaste pensioenen er zal gaan uitzien. De bepalingen daarover zijn in het ontwerp van Pensioenwet dat nu bij de Kamer van Volksvertegenwoordigers werd ingediend, opgenomen. Wij houden onze lezers op de hoogte van de verdere evolutie.